

Nieuwe kansen voor mestbewerking op bedrijfsniveau

Nico Verdoes, PV

Het is bekend dat centrale mestverwerking niet van de grond is gekomen. In feite moet deze conclusie ook gelden voor mestbewerking op bedrijfsniveau, hoewel een aantal varkenshouderijbedrijven een bepaalde techniek van mestbewerking hebben ingezet voor hun eigen specifieke situatie. Bij de huidige stijging van de afzetkosten is er hernieuwde belangstelling voor mestbewerking, zowel op bedrijfsniveau als op regionaal en centraal niveau. Dit artikel tracht de koers aan te geven.

Stijgende mestafzetkosten

In de varkenshouderij blijkt MINAS een grotere invloed op de mestkosten te hebben dan werd vermoed. Dit geldt niet alleen voor de heffing, maar ook voor de mestafzetprijzen. Vanwege MINAS en de eerste tegenvallende monsters zijn akkerbouwers huiverig geworden voor dierlijke mest. De afzet stagneert, waardoor de afzetprijzen enorm toenemen. Voorts moet varkensmest op de binnenlandse markt meer en meer concurreren met pluimveemest, omdat de export van pluimveemest terugloopt. Dit is ook mede een gevolg van MINAS. In de afgelopen jaren zijn vele mestbehandelingssystemen op bedrijfsniveau onderzocht op techniek en kosten. Vaak bleken de kosten voor mestbewerking (circa 20 tot 30 gulden per m³) hoger te liggen dan de kosten voor mestafvoer. Sinds een aantal maanden ligt dit beeld duidelijk anders.

Studiemiddag

Door de genoemde ontwikkelingen zijn er nieuwe initiatieven om de mest op het bedrijf danwel centraal te behandelen. Het Praktijkonderzoek Varkenshouderij heeft daarom op 25 juni 1998 in samenwerking met Inter Continental b.v. uit Helmond een studiemiddag over mestbewerking op bedrijfsniveau georganiseerd. Deze vond plaats op het Varkensproefbedrijf te Sterksel voor ongeveer 60 genodigden. Het doel van deze meeting was na te gaan welke perspectieven mestbewerking op varkenshouderijbedrijven in Nederland heeft door MINAS, bij de (toekomstige) regelgeving en bij de toekomstige marktstructuren. Uit deze perspectieven moe-

ten varkenshouders beoordelen of er binnenkort geïnvesteerd moet gaan worden. Het bedrijfsleven moet kunnen beoordelen welke marktkansen er zijn en onderzoekers moeten weten welke onderzoekslijnen ingezet moeten worden. Ook is gezocht naar verklaringen waarom mestbewerking in het buitenland wel van de grond lijkt te komen. Daartoe waren ook twee sprekers uit België en Frankrijk uitgenodigd.

Afzet naar akkerbouw

De ontwikkeling naar grotere bedrijven en gesloten bedrijven zal onmiskenbaar doorzetten. De totale mestproductie vanuit de varkenshouderij zal afnemen. Er zullen grotere partijen mest worden aangeboden. De akkerbouw zal in toenemende mate eisen dat de kwaliteit van de mest goed moet zijn. Onder kwaliteit vallen de gehalten (droge stof, fosfaat, stikstof, organische stof), de homogeniteit en de afwezigheid van onkruidzaden, residuen en pathogenen. Het gehalte aan stikstof is een kritische factor omdat de benutting hiervan laag is, zodat de akkerbouwer in de knel komt met de mineralenaangifte. De tweede kritische factor is de aanwezigheid (al dan niet vermeend) van onkruidzaden, residuen en pathogenen. Geconstateerd moet worden dat op dit gebied nog veel onderzoek noodzakelijk is. De derde kritische factor is het moment van de beschikbaarheid van de mest. Als de akkerbouwer mest wenst, moet het er zijn. Dit alles zal resulteren in een toenemende spanning op de mestmarkt en in hogere mestafzetkosten.

Koers voor mestafzet

Mestacceptatie door en mestafzet naar de akkerbouw blijft hoogst noodzakelijk. Ook hier is dus een marktgerichte benadering vereist. Er worden hoogkwalitatieve mestproducten op maat en mestleveringen op maat gevraagd. Dit betekent onder meer dat het mestafzetsysteem flexibeler zal moeten worden. De mogelijkheden moeten aanwezig zijn om vanuit een tussenopslag of vanuit een bewerkingsfabriek mineralen en dergelijke te kunnen toevoegen of onttrekken, of andere producten bij te mengen, zodat er een ruim assortiment mestproducten aangeboden kan worden op elk gewenst ogenblik. Ook voor mest zal het ketendenken meer ingang gaan vinden en zullen bij de ontvanger via een kwaliteitsbeheersingssysteem meer zekerheden en garanties geboden moeten worden.

Koers voor mestbehandeling

Voor mestbehandeling op bedrijfsniveau geldt in feite dezelfde koers als voor mestafzet: een ruim assortiment op elk gewenst ogenblik en ketengaranties. Om die garanties af te geven en de voordelen van een dergelijke keten te gelde te maken is er een soort toetsingscommissie nodig, die technieken en/of mestproducten beoordeelt en certificeert. Daarbij komen nog een aantal andere aandachtspunten, die van belang zijn bij de uit te zetten koers:

1. Mestbehandelingstechnieken uit andere landen zijn ontwikkeld in de daar geldende omstandigheden (bijvoorbeeld temperaturen, meststelling), markten (bijvoorbeeld afzetkosten, energieprijzen) en regelgeving (bijvoorbeeld uitrijden dunne fracties, grondgebondenheid). Dit betekent dat mestbehandelingstechnieken niet zomaar overgenomen kunnen worden. Wellicht zullen verschillende elementen uit verschillende technieken ingebouwd moeten worden in een typisch Nederlands behandelingssysteem.
2. Er zal een mengvorm gaan optreden tussen mestbehandeling op het bedrijf, bij de loonwerker en wellicht zelfs centraal. Dit is van groot belang voor de gewenste flexibiliteit, maar ook voor het opzetten en onderhouden van afzetka-

nalen. Grotere varkenshouderijbedrijven kunnen misschien zelf een systeem opzetten, maar op kleinere bedrijven is dat niet mogelijk vanwege de hoge vaste kosten. Grondloze bedrijven hebben verdergaande zuiveringstechnieken nodig dan bedrijven met grond.

3. Er zullen mineralen buiten de landbouw afgezet moeten worden, anders komt de Nederlandse varkenshouderij weer op de politieke agenda. Dit betekent dat de mestproducten dan ook tot een hoge waarde gebracht moeten worden en dat bijvoorbeeld mineralen uit mest zodanig gezuiverd moeten worden dat verkoop ervan naar de kunstmestindustrie mogelijk is.
4. Mestbehandeling zal in combinatie met energie aandacht moeten krijgen. Als de energieparagraaf niet wordt meegenomen, zal de mestbehandeling ook maatschappelijk niet geaccepteerd worden. Er is reeds een convenant gesloten tussen de overheid en de energiebedrijven dat 10% van de energie uit biomassa dient te worden geproduceerd. Technieken als composteren van mest (mogelijk gecombineerd met overige organische restproducten), verbranden van mest en biogaswinning uit mest (kan ook uit overige organische producten) komen dus meer op de voorgrond. De biogaswinning krijgt ook steeds meer aandacht vanwege bestrijding van broeikasgassen.
5. Hoewel geïntegreerde technieken vaak overkomen als technische en moeilijk bestuurbare systemen, gaat de ontwikkeling ervan door. Dit komt met name omdat deze technieken meerdere problemen aanpakken. Te denken valt bijvoorbeeld aan het drogen van de mest met behulp van stallucht, waarbij tevens de ammoniakemissie beperkt kan worden.

Bovenstaande zaken betekenen eigenlijk het ontwikkelen van een totaaloplossing voor mineralen uit mest. Een totaaloplossing zal er misschien nooit komen, maar de richting waarin gezocht moet worden, komt wel naar voren. Uiteraard blijven de risico's voor onvoldoende resultaten aanwezig. Er wordt ongetwijfeld een grote inspanning gevraagd van onderzoek en bedrijfsleven, maar er zijn ook duidelijk nieuwe kansen aanwezig. ■